

การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
An Evaluation of the Distance Curriculum in Living by the Way of the
Sufficiency Economy

รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธุ์ เขียวหิรัญ รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนาฏ คุรุเมือง แสนเสริม
รองศาสตราจารย์ ดร.คณิศ เวชกิจ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน
รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุดมสิน
รองศาสตราจารย์สุนีย์ ศิลพิพัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัสวาลี นิตเกษรสุนทร

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบัน สังคมไทย และชุมชนเกษตร ต้องมีการปรับตัว เรียนรู้การดำรงชีวิตเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามามีผลต่อสังคมและชุมชนเกษตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้กับปสกนิกรชาวไทยไว้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ดังนั้นการเรียนรู้ ทำความเข้าใจในหลักการเศรษฐกิจพอเพียง การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การรู้จักตนเอง รู้จักพื้นที่และชุมชน เพื่อแสวงหาทางเลือกในการผลิต การจัดการทรัพยากรที่เป็นฐานของการผลิตและฐานของชุมชนอย่างยั่งยืน รวมถึงการจัดการกลุ่ม เครือข่าย และชุมชน และการสร้างสุขภาวะ จึงมีความจำเป็นที่ชุมชน สังคมต้องเรียนรู้และเชื่อมโยงหลักการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ และศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงได้ร่วมกับองค์กรภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาควิชาการ และองค์กรศาสนา จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยชุดสื่อทางไกลขึ้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เรียนรู้ และพัฒนา โดยการเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและได้มีการเรียนรู้ทั้งในระดับตนเอง กลุ่ม และชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้ครอบครัว ชุมชน มีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ด้วยการประกอบสัมมาอาชีพ มีการดำเนินชีวิตตามวิถีทางเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและธรรมชาติแวดล้อมที่ตนอยู่อาศัย ตลอดจนสามารถค้นหาและใช้ศักยภาพของตนเอง และท้องถิ่น ทั้งที่เป็นทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากร โดยมีการจัดตั้งหรือรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อันเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาประเทศต่อไป

โดยหลักสูตรการเรียนรู้ “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยชุดสื่อทางไกลนี้ จะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาภายใต้ระบบการศึกษาปกติที่เป็นทางการ 3 ด้าน คือ 1) ใช้ชุดสื่อวิถีทัศน์เป็นเครื่องมือหลักของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ 2) เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และ 3) เน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มของคนที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้กันโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง โดยมีเกณฑ์ชีวิตและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแบ่งได้เป็น 3 ชั้น คือ เศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 1 เน้นการแก้ปัญหาในระดับของชีวิตปัจเจกบุคคลและครัวเรือนให้หมดหนีสิน มีอาชีพการงานที่มั่นคง มีครอบครัวที่อบอุ่น ลดอบายมุขสิ่งเสพติดที่เป็นทางแห่งความเสื่อมของชีวิต ตลอดจนมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่แข็งแรง เป็นต้น เศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 2 เน้นการแก้ปัญหาในระดับของกลุ่มคนที่มี การรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มลักษณะต่างๆ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มอาชีพ เป็นต้น ให้เกิดเป็นกลุ่มที่มีความแข็งแกร่งมั่นคง สามารถพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของสุขภาพทั้งในมิติทางด้านกาย จิต สังคม และจิตปัญญา ของสมาชิกกลุ่ม **เศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 3** เน้นการแก้ปัญหาระดับเครือข่ายที่เชื่อมโยงกลุ่มคนหลายกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในมิติต่างๆ เช่น เครือข่ายลุ่มน้ำที่ร่วมมือช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาเรื่องน้ำของกลุ่มน้ำนั้นๆ หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ร่วมมือช่วยเหลือกันในการผลิตและการตลาดเพื่อให้สามารถต่อรองแข่งขันกับองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่อื่นๆ ได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้กำหนด**มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร** โดยให้ในการเรียนรู้มีมาตรฐานเชิงพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนในแต่ละระดับ 8 ด้าน ดังนี้ 1) มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีการทำบัญชีครัวเรือน 3) มีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย 4) มีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต 5) มีการเสริมสร้างสุขภาพของตนเอง และครัวเรือน 6) มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน 7) สามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น และ 8) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามอัตภาพและมีจิตสาธารณะ อนึ่ง มาตรฐานการเรียนรู้มีพัฒนาการในระยะต้น ระยะกลาง ระยะปลายที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ 1 2 และ 3 นอกจากนี้ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในภาพรวมยังได้พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ผู้เรียนรู้ได้พัฒนาขึ้นในตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ผู้เรียนรู้มีอย่างน้อย 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

คณะทำงานได้พิจารณาเห็นว่าเมื่อมีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” แล้ว ดังนั้นควรให้มีการดำเนินการประเมินผลหลักสูตรดังกล่าวเพื่อศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของหลักสูตรทั้งในด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตร เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นเป็นแนวทางในการการพัฒนา ปรับปรุง และการขยายผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล “หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อประเมินบริบทในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) เพื่อประเมินกระบวนการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) เพื่อประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
- 5) เพื่อประเมินผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบและตัวแปรในการประเมินหลักสูตร

ขอบเขตการวิจัย

ในการประเมินผลมีขอบเขต ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ซึ่งประกอบด้วย การประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตร (ดังภาพประกอบ 1.1 องค์ประกอบและตัวแปรในการประเมินหลักสูตร) เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตรการเรียนรู้ “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยชุดสื่อทางไกล

4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ประกอบด้วย

- 1) ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ชุดสื่อการเรียนการสอนทางไกล อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ สถานที่เรียน และคุณสมบัติของผู้เรียน ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน
- 3) ด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

4) ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจ และการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติ

5) ผลกระทบ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ เจือปนไข ปัจจัย และข้อคิดเห็นจากการจัดเวที

4.3 ขอบเขตด้านเวลา

ในการประเมินผลทำการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรที่มีการเรียนรู้ในระหว่างเดือน มิถุนายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554

ในการประเมินผลทำการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรที่มีการเรียนรู้ในระหว่างเดือน มิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555

วิธีการวิจัย

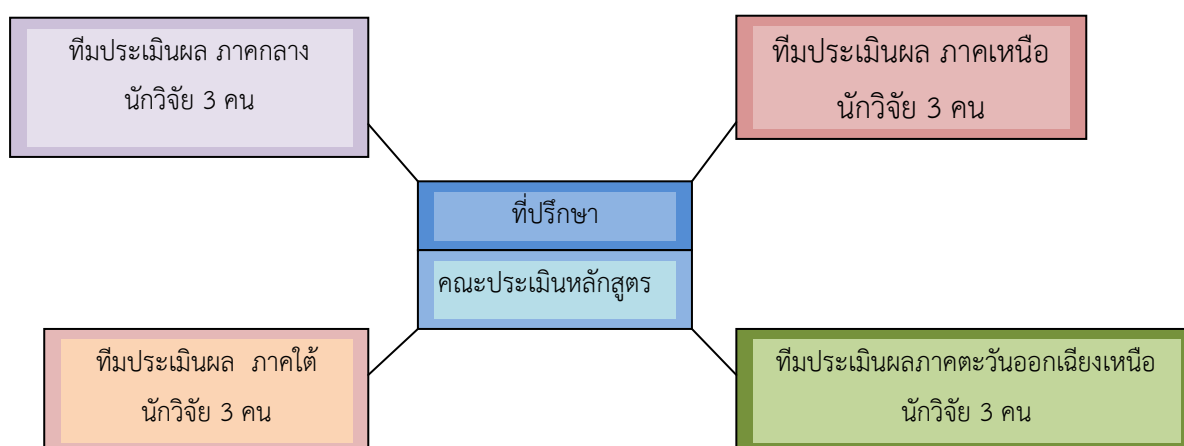
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research) โดยคณะผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ที่พิจารณาจากการประเมินบริบท (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิตของหลักสูตร (Product) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็น 1) คณะทำงานจัดการเรียนรู้ 2) ตัวแทนจากองค์กรภาคีที่ร่วมดำเนินงาน 3) ผู้จัดการเรียนรู้ในชุมชน กำหนดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของประชากร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เรียนรู้จาก 35 จุดเรียนรู้ เก็บข้อมูลจากจุดเรียนรู้ 24 จุดเรียนรู้ ละ 7 คน

กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวทั้งหมดทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

ทั้งนี้คณะนักวิจัยได้กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานของคณะประเมินผล ดังรายละเอียดในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างการดำเนินงานของคณะประเมินผล

คณะนักวิจัยได้กำหนดแผนการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย สิ่งที่ประเมิน ประเด็นหรือตัวแปรที่ประเมิน แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนการประเมินหลักสูตร

สิ่งที่ประเมิน	ประเด็น/ตัวแปรที่ประเมิน	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	วิธีการวิเคราะห์	เกณฑ์ในการประเมิน
1. ประเมินบริบท	1.วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1. ผู้เรียน 2. ผู้จัดการเรียนรู้ 3. ทีมงานสนับสนุน	1.แบบสอบถาม 2.การสัมภาษณ์เจาะลึก (Focus Group Interview) 3. การสัมมนาระดมสมอง 2 ครั้ง	1. วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยตามประเด็นที่ได้จากการสอบถาม 2.วิเคราะห์โดยวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าความถี่ตามประเด็นที่ได้จากสัมภาษณ์ สัมมนา แบบบันทึกการเรียนรู้	1. พิจารณาจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูล
2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้น	1. หลักสูตร 2. เนื้อหาวิชา 3. ชุดสื่อทางไกล 4. อุปกรณ์ 5. สถานที่ 6. คุณสมบัติของผู้เรียน 7. คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ 8. คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน	1. ผู้เรียน 2. ผู้จัดการเรียนรู้ 3. ทีมงานสนับสนุน	1.แบบสอบถาม 2.การสัมภาษณ์เจาะลึก (Focus Group Interview) 3. การสัมมนาระดมสมอง 2 ครั้ง 4. แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้	1. วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยตามประเด็นที่ได้จากการสอบถาม 2.วิเคราะห์โดยวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าความถี่ตามประเด็นที่ได้จากสัมภาษณ์ สัมมนา แบบบันทึกการเรียนรู้	1. พิจารณาจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูล

ตารางที่ 1 แผนการประเมินหลักสูตร (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	ประเด็น/ตัวแปรที่ประเมิน	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	วิธีการวิเคราะห์	เกณฑ์ในการประเมิน
3. ประเมินกระบวนการ	1. การจัดการเรียนการสอน 2. การวัดและประเมินผลหลักสูตร 3. การบริหารหลักสูตร	1. ผู้เรียน 2. ผู้จัดการเรียนรู้ 3. ทีมงานสนับสนุน	1.แบบสอบถาม 2.การสัมภาษณ์เจาะลึก (Focus Group Interview) 3. การสัมมนาระดมสมอง 2 ครั้ง 4. แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้	1. วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยตามประเด็นที่ได้จากการสอบถาม 2.วิเคราะห์โดยวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าความถี่ตามประเด็นที่ได้จากสัมภาษณ์ สัมมนา แบบบันทึกการเรียนรู้	1. พิจารณาจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูล
4. ประเมินผลผลิต	1. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ 2. ความพึงพอใจ 3. การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติ	1. ผู้เรียน 2. ผู้จัดการเรียนรู้	1.แบบสอบถาม 2.การสัมภาษณ์เจาะลึก (Focus Group Interview) 3. การสัมมนาระดมสมอง 2 ครั้ง 4. แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้	1. วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยตามประเด็นที่ได้จากการสอบถาม 2.การวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าความถี่ตามประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ สัมมนา แบบบันทึกการเรียนรู้ 3. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย 4. วิเคราะห์ความพึงพอใจและการนำความรู้ไปปฏิบัติโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1. พิจารณาจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูล 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พิจารณาจากค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย 3. ความพึงพอใจและการนำความรู้ไปปฏิบัติพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus GROUP INTERVIEW) โดยผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะนักวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากศูนย์การเรียนรู้ที่มีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ใน 4 ภาคจำนวน 24 ชุมชน/กลุ่ม โดยใช้แบบสอบถาม แบบและแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus GROUP INTERVIEW) และการจัดเวทีการสัมมนาระดมสมอง 2 ครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล การเปรียบเทียบ การอธิบายความเชื่อมโยงสัมพันธ์ โดยนำคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล มาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านต่างๆ โดยใช้อัตราส่วนตาม (Rating scale) มาตรการวัดของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิตของหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้เรียนรู้

ผู้เรียนรู้มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 61.9) เป็นเพศหญิง เกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.5) มีอายุน้อยกว่า 20 ปี เกือบครึ่ง (ร้อยละ 41.3) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้จัดการการเรียนรู้

ผู้จัดการการเรียนรู้ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) เป็นเพศหญิง ประมาณหนึ่งในสามของ (ร้อยละ 31.6) มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปี ประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.6) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี กว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) ประกอบอาชีพเกษตรกร ได้แก่ ทำสวนทำนา เกือบครึ่ง (ร้อยละ 42.1) เป็นผู้แทนเกษตรกร และกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) ไม่มีประสบการณ์การเป็นวิทยากรกระบวนการ/การจัดการเรียนรู้

1.3. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของคณะทำงานจัดการเรียนรู้

คณะทำงานจัดการเรียนรู้ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.9) เป็นเพศชาย ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.6) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี เกือบครึ่ง (ร้อยละ 47.1) จบการศึกษาระดับปริญญาโท และประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.6) รับราชการ

1.4. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของตัวแทนจากองค์กรภาคี

ตัวแทนจากองค์กรภาคี เป็นเพศชาย และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.0 เท่ากัน กว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 40.0) มีอายุระหว่าง 51-55 ปี ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.0) จบการศึกษาระดับปริญญาโท ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.6) ประกอบอาชีพรับราชการ

ตอนที่ 2 บริบทของหลักสูตร

2.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้เรียน

ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้เข้าเรียนรู้ (ร้อยละ 51.6) มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้

2.2. ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้จากผู้จัดการการเรียนรู้

กว่าหนึ่งในสามของผู้จัดการการเรียนรู้ (ร้อยละ 36.8) รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ที่จำนวนผู้เรียนรู้ต่ำกว่า 15 คน

2.3. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อ ดังนี้ 1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่าความสำคัญ ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.49) 2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.51) 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจและความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51) 4) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.62) และ 5) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.62)

ตอนที่ 3 ปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

3.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

3.1.1 หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ใน *วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.48) *วิชาวิถีชีวิตพอเพียง* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.62) *วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.70) และ *วิชาวิถีปราชญ์ชาวบ้าน* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.62)

3.1.2 หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา บัญชีครัวเรือน ใน *วิชาบัญชีครัวเรือน* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.71) *วิชาการจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.66)

3.1.3 หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ใน *วิชาเกษตรอินทรีย์* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47) *วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47) *วิชาการจัดการทรัพยากรดิน* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ *วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.67) และ *วิชาเลือก (ตามความสนใจ)* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.51)

3.1.4 หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต ใน *วิชาการลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.56) *วิชาการเสริมสร้างอาชีพ* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.51) และ *วิชาเลือก (ตามความสนใจ)* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.51)

3.1.5 หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด ใน *วิชาวิสาหกิจชุมชน* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.67) และ *วิชาระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.67)

3.1.6 หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ ใน *วิชาการดูแลสุขภาวะ* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.61) *วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.70) และ *วิชาเลือก (ตามความสนใจ)* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51)

3.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ *สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) *อุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น ทีวี เครื่องเล่นดีวีดี และอื่นๆ* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) *คู่มือแนวการเรียนรู้ประจำหลักสูตร* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.67) *บันทึกการออกแบบกระบวนการ* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) *สถานที่ในการจัดการเรียนรู้* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.48) *คุณสมบัติของผู้เรียนรู้* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.61) *คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.44) และ *คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน* ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.35)

ตอนที่ 4 กระบวนการของหลักสูตร

4.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร

4.1.1 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการเรียนรู้ ทั้ง 4 ด้านดังนี้ *กำหนดเวลาการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.49) *ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้* กลุ่มผู้เรียนรู้ มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.72) *ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 1 ระยะการเข้าใจ ประมาณ 8 สัปดาห์* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.69) และ *ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 2 ระยะการเข้าถึงและพัฒนา ประมาณ 24 สัปดาห์* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.70)

4.1.2 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการลงทะเบียนเรียน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการลงทะเบียนเรียน ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00)

4.1.3 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ ทั้ง 4 ด้านดังนี้ มีเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่มีการนัดพบของกลุ่ม (ร้อยละ 80 ของ 20 วัน) มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) มีการทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ (สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือน) มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.63) มีการทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม (แผนชีวิต) มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.70) และ มีการทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ของตนเองและครัวเรือน มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.69)

4.1.4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการบริหารหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการบริหารหลักสูตร ทั้ง 14 ด้านดังนี้ การประชาสัมพันธ์ รับสมัครผู้เรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.53) การรวบรวมส่งใบสมัครของผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ให้ มสธ./Node มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.48) การสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.60) การรับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มสธ./Node มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.60) การวางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.44) การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 1 มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.53) การส่งเสริมการทำแผนชีวิต/แผนกลุ่ม มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.52) การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2 มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) การประสานหน่วยงาน/ชุมชน ขับเคลื่อนแผนชีวิต/แผนกลุ่ม มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) การติดตาม เยี่ยมให้กำลังใจผู้เรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.78) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.66) การประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.73) การรายงานผลการเรียนรู้และผลการประเมินให้ มสธ./Node มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.60) และการประสานงานกับ มสธ./Node ในการขับเคลื่อนต่อไป มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.53)

ตอนที่ 5 ผลผลิตของหลักสูตร

5.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร ทั้ง 3 ด้านดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.43) ความพึงพอใจต่อหลักสูตร มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.44) และ การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.63)

5.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้

5.2.1 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 2 ด้านดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51) และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.35)

5.2.2 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำและใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำและใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน ทั้ง 2 ด้านดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.70) และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.53)

5.2.3 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย ทั้ง 2 ด้านดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.67) และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.47)

5.2.4. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต ทั้ง 2 ด้านดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.70) และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.43)

5.2.5. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการเสริมสร้างสุขภาวะของตนเอง และครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการเสริมสร้างสุขภาวะของตนเอง และ ครัวเรือนทั้ง 2 ด้านดังนี้ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.50, S.D. = 0.71$) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.74$)

5.2.6. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน ทั้ง 2 ด้านดังนี้ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.52$) และ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.67$)

5.2.7. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการสามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการสามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น ทั้ง 2 ด้านดังนี้ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.70$) และ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.67$)

5.2.8. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตาม ทัศนคติและมีจิตสาธารณะ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามทัศนคติและมีจิตสาธารณะ ทั้ง 2 ด้านดังนี้ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.48$) และ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.47$)

ตอนที่ 6 ผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

6.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล

ผู้เข้าเรียนรู้เกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 29.4) มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล คือนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ ผู้จัดการการเรียนรู้กว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.6) มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล คือ มีการนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ

6.2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม

ผู้เข้าเรียนรู้เกือบหนึ่งในห้า (ร้อยละ 18.2) มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม คือ เกิดความสามัคคีในกลุ่ม ผู้จัดการการเรียนรู้เกือบครึ่ง (ร้อยละ 42.1) มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม คือ เกิดกลุ่มกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามที่เรียนรู้

6.3. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน

ผู้เข้าเรียนรู้ ร้อยละ 15.9 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน คือ คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น ผู้จัดการการเรียนรู้เกือบครึ่ง (ร้อยละ 41.7) มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน คือ คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น

6.4. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน

ผู้เข้าเรียนรู้ ร้อยละ 17.5 มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับหน่วยงาน คือ มีหน่วยงานต่างๆ มาทำงานร่วมกันมากขึ้น ผู้จัดการการเรียนรู้กว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 26.3) มีความคิดเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับหน่วยงาน คือ มีหน่วยงานต่างๆมาทำงานร่วมกันมากขึ้น

ตอนที่ 7 เจื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ

7.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับเจื่อนไขปัจจัยภายนอกของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จดังนี้ กลุ่มผู้เข้าเรียนรู้ ร้อยละ 10.3 คือ การมีหน่วยงานต่างๆ มาดำเนินงานร่วมกัน กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 21.0) คือ สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้เกือบครึ่ง (ร้อยละ 41.2) คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ งบประมาณ และการประสานงาน และกลุ่มตัวแทนภาคี เกือบครึ่ง (ร้อยละ 40.0) คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานต่างๆ

สำหรับปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้นั้น ผู้เข้าเรียนรู้ ร้อยละ 10.3 มีความคิดเห็นว่าการอุปสรรคในการเรียนรู้ คือ ตัวผู้เรียนเอง เช่น ไม่มีเวลาว่าง ผู้จัดการการเรียนรู้กว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 26.3) คือ สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ คณะทำงานจัดการเรียนรู้เกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 29.4) เท่ากัน คือ สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์การเรียน และเวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลา ว่างไม่ตรงกัน และตัวแทนภาคี เกือบครึ่ง (ร้อยละ 40.0) คือ เวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลา ว่างไม่ตรงกัน

7.2. ข้อมูลความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

7.2.1 ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับ การใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ ร้อยละ 8.7 เท่ากัน คือ ปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาหลากหลาย สื่อวิดีโอทัศน์ และสื่อ อื่นๆ และปรับปรุงสถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ ผู้จัดการการเรียนรู้กว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 26.3) คือ ปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาสอดคล้องชุมชนและสถานการณ์ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 5.9 เท่ากัน คือ ผู้ประสานงานที่เข้มแข็ง ผู้จัดการเรียนรู้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ การติดตามและเยี่ยมศูนย์ และ ส่งเสริมอาชีพจากการเรียนรู้ และ ตัวแทนภาคี เกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 30.0) คือ มีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ใช้สื่อหลากหลาย

7.2.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตรด้านปัจจัยเบื้องต้น ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ ร้อยละ 6.3 คือ ปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์ ด้านคุณภาพเวลา เนื้อหา ผู้จัดการการเรียนรู้ ร้อยละ 15.8 เท่ากัน คือ ปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์ ด้านคุณ ภาพเวลา เนื้อหา และมิงบประมาณสนับสนุนการเรียนรู้สถานการณ์ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 29.4 คือ ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน และตัวแทนภาคี เกือบครึ่ง (ร้อยละ 40.0) คือ ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม

7.2.3 ด้านกระบวนการ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านกระบวนการ ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ ร้อยละ 15.1 คือ จัดกระบวนการเรียนหรือหลักสูตรให้ชัดเจน เป็นปัจจุบัน มีหน่วยงานร่วมสนับสนุน ผู้จัดการการเรียนรู้ กว่าหนึ่งในสี่ ร้อยละ 26.3 คือ จัดกระบวนการเรียนหรือหลักสูตรให้ชัดเจน และอบรมผู้จัดการการเรียนรู้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 17.6 คือ ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้ชัดเจน เป็นขั้นตอน และตัวแทนภาคี ร้อยละ 10.0 เท่ากัน คือ ควรมีการแลกเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน คำนะนำการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีการศึกษาดูงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และผู้เรียนรู้บางส่วน ชอบการปฏิบัติมากกว่าเรียน

7.2.4 ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ ร้อยละ 7.1 คือ มีรายได้จากกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้จัดการการเรียนรู้ ร้อยละ 15.8 เท่ากัน คือ มีการประเมินการเรียนรู้ที่เหมาะสม และควรสนับสนุนให้มีการนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 17.6 คือ มีการนำความรู้ไปใช้และเกิดรายได้ และตัวแทนภาคี เกือบครึ่ง (ร้อยละ 40.0) คือ มีการประเมินผลตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และจัดเก็บข้อมูล

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 8 ผลกระทบการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

8.1 ข้อมูลจากการเยี่ยมพื้นที่

พบว่าศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ จำนวน 26 ศูนย์ ส่วนใหญ่ได้เริ่มกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว โดยศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์เป็นหลัก ทั้งนี้มีบางกลุ่มที่ได้ศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เช่น เจริญวิทยากรภายนอกมาสอน การไปศึกษาดูงาน และบางกลุ่มมีการเรียนรู้ต่อยอดจากสิ่งที่สมาชิกผู้เรียนรู้มีอยู่เดิม บางศูนย์มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ

โดยปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ สื่อวีดิทัศน์บางส่วนมีเนื้อหาคล้ายกัน มีความยาวมาก และมีปัญหาเรื่องคุณภาพของสื่อในบางวิชา และปัญหาในเรื่องเวลาของผู้เรียนรู้การ คือ ไม่ค่อยมีเวลาว่าง และเวลาว่างไม่ค่อยตรงกัน

พบว่าผู้เรียนรู้ และผู้จัดการการเรียนรู้ ได้ให้ข้อมูลว่าเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ดังนี้ 1) ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน พบว่า หากได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากชุมชน จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเข้าร่วมการเรียนรู้ 2) ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน พบว่า บางศูนย์เรียนรู้พยายามประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ทั้งหน่วยงานในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานภายนอกทั้งหน่วยงานรัฐองค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานต่างๆ และ 3) ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน พบว่า หากชุมชนใดที่มีพื้นฐานความรู้และการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่บ้างแล้ว จะมีการดำเนินการเรียนรู้ได้รวดเร็ว นอกจากนี้ สภาพแวดล้อม เช่น ฝนตก น้ำท่วม ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ทั้งในแง่เป็นอุปสรรค และเป็นปัจจัยเกื้อหนุน เช่น น้ำท่วม ทำให้ไปทำการเกษตรไม่ได้จึงมารวมกลุ่มกันเรียนรู้ เป็นต้น

ตอนที่ 9 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ได้แก่ ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

พบว่าผู้เรียนรู้ และผู้จัดการการเรียนรู้ ได้ให้ข้อมูลว่าในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ทั้งใน ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น การทำกิจกรรมการผลิตต่างๆทั้งในระดับครัวเรือนและกลุ่ม เพื่อบริโภค อุปโภคในครัวเรือน และจำหน่าย มีการรวมกลุ่มเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน มีความภาคภูมิใจในชุมชน ตลอดจนมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 10 ข้อมูลการการจัดเวทีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

พบว่าผู้เรียนรู้ ผู้จัดการการเรียนรู้ และผู้เกี่ยวข้องได้ให้ข้อมูลสรุปบทเรียนเบื้องต้น การจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ควรมีการดำเนินการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ชัดเจน ควรมีการอบรม ให้คำแนะนำผู้จัดการการเรียนรู้สม่ำเสมอ ควรมีการปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์ให้มีความกระชับขึ้น ควรมีการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับไปทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก และคนในชุมชน ควรมีการพบปะพูดคุยระหว่างศูนย์ เครือข่ายใกล้เคียง เช่น พูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่อง จุดเด่น ด้อยที่จะแก้ไข แผนที่จะดำเนินงานร่วมกัน แนวทางเพื่อปรับปรุงต่อไปในเรื่องของ หลักสูตร การทำบัญชี สื่อในการนำเสนอ และระบบการทำเรียนการสอน เนื่องจาก ปรับหลักสูตร ของมสธ. เป็นการวิจัยชุมชน ทำให้ชุมชนรู้สึกภูมิใจ มีการนำเสนอผลการปฏิบัติของชุมชน ซึ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจของชุมชน มีการชี้แจงกับผู้จัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน มีการจัดทำทำเนียบผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ เพิ่มช่องทางการสื่อสารเพิ่มเติม เช่น เว็บไซต์ หรือบล็อก การจัดทำมาตรฐานหลักสูตร ที่มีเกณฑ์ในการพิจารณาไว้อย่างเป็นรูปธรรม การประเมินผลต้องการความชัดเจน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านบริบทของหลักสูตร

1.1.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้เรียนรู้

พบว่าผู้เข้าเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ข้อที่ 1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่าความสำคัญ ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ และข้อที่ 2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้ นอกจากนี้ผู้เข้าเรียนยังมีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงานปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ข้อที่ 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัวยุทธศาสตร์และชุมชนไปปฏิบัติได้ ข้อที่ 4) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้ และข้อที่ 5) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เรียนรู้ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยความสมัครใจของตนเอง และต้องการนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.2. ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้จากผู้จัดการการเรียนรู้

พบว่าศูนย์เรียนรู้ส่วนมากมีจำนวนผู้เรียนรู้ต่ำกว่า 15 คน รองลงมาประมาณ 16-20 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านสถานที่ อุปกรณ์เรียนรู้ และการนัดหมายเวลาในการเรียนรู้ ทั้งนี้หลักสูตรได้กำหนดผู้เรียนรู้แต่ละศูนย์ไว้ประมาณ 15-20 คน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ข้อจากการวิจัยพบว่าผู้เรียนรู้แต่ละศูนย์ส่วนใหญ่มีน้อยกว่า 15 คน ทั้งนี้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างให้ข้อสังเกตว่า ในช่วงเริ่มต้น จะมีผู้เรียนรู้จำนวนมาก ประมาณ 20-30 คน และสาเหตุที่ผู้เรียนรู้บางคนเริ่มทยอยขาด เนื่องจากผู้ที่มาเข้าร่วมการเรียนรู้เข้าใจว่าจะได้รับการสนับสนุน ด้านงบประมาณจากหลักสูตร และผู้เรียนรู้บางส่วนไม่สามารถจัดสรรเวลาเพื่อมาเข้าร่วมการเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตาม คณะผู้บริหารหลักสูตรฯ ได้มีการจัดสรรงบประมาณในเบื้องต้นแก่ศูนย์การเรียนรู้ จำนวนเงิน 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) เพื่อให้ผู้เข้าเรียนรู้ได้ต่อยอดในการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ อนึ่งผู้เรียนรู้บางศูนย์ให้ข้อคิดเห็นว่าการมีผู้เรียนรู้น้อยทำให้สะดวกในการประสานงาน และจะมีการขยายจำนวนผู้เรียนรู้เพิ่มเติมในระยะต่อไป

1.1.3. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อ ใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรู้ที่ต้องการนำความรู้ที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

2.1.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น ต่อความเหมาะสมของโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในแต่ละรายวิชาใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรู้ ทั้งนี้ผู้เรียนรู้ให้ข้อสังเกตว่า การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ออกเป็นหมวดการเรียนรู้ต่างๆ และในแต่ละหมวดการเรียนรู้มีรายวิชาย่อยๆ ลงไป ทำให้กลุ่มผู้

เรียนรู้สามารถเลือกหมวดวิชาและวิชาที่ต้องการเรียนได้ตามลำดับความสนใจ ซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนรู้สนใจที่จะเรียนรู้ตามลำดับความต้องการของตนเอง

2.1.2. ปัจจัยเกี่ยวพันต่างๆ ของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเกี่ยวพันต่างๆ ของหลักสูตร ประกอบด้วย สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ สถานที่ คุณสมบัติผู้เรียน คุณสมบัติผู้จัดการเรียนรู้ คุณสมบัติผู้สนับสนุน ใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยเกี่ยวพันต่างๆ ของหลักสูตร เช่น สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ สถานที่ นั้น และผู้เรียนรู้และผู้จัดการการเรียนรู้ได้เป็นผู้ร่วมกันเพื่อหาปัจจัยเกี่ยวพันต่างๆ เหล่านี้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากชุดสื่อทางไกลที่เป็นสื่อวีดิทัศน์นั้น ทำให้ผู้เรียนรู้สามารถเห็นตัวอย่างการปฏิบัติจากกรณีศึกษาต่างๆ ได้ และสามารถนำมาทดลองทำตามขั้นตอนที่แสดงไว้ในสื่อวีดิทัศน์ได้ ส่วนคุณสมบัติผู้เรียน คุณสมบัติผู้จัดการเรียนรู้ คุณสมบัติผู้สนับสนุนนับเป็นปัจจัยที่เกี่ยวพันต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนรู้ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ ผู้จัดการการเรียนรู้ว่า ควรเป็นผู้ที่เสียสละ ส่วนคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ คือ จะต้องมีความตั้งใจในการเรียนรู้อย่างแท้จริง จึงจะประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนเพื่อเป็นการต่อยอดนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติจริง จะทำให้เกิดผลดีต่อการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ

3. ด้านกระบวนการของหลักสูตร

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการเรียนรู้ การลงทะเบียนเรียน การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ และการบริหารหลักสูตรใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การลงทะเบียนเรียน การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ และการบริหารหลักสูตรที่กำหนดไว้ มีความเป็นระบบสามารถปฏิบัติตามได้ไม่ยุ่งยากมากนัก อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาด้านกระบวนการของหลักสูตร เช่น ควรมีการสัมมนาผู้จัดการเรียนรู้ให้มีความเข้าใจกระบวนการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างถูกต้อง โดยอาจจะใช้เวลาในการอบรมและสัมมนาเพิ่มขึ้น สำหรับการประสานงานระหว่างส่วนกลางและศูนย์เรียนรู้ รวมถึงระหว่างศูนย์เรียนรู้ด้วยกันเองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อสังเกตว่า การติดตามเยี่ยมให้กำลังใจผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจและความมั่นใจว่าดำเนินการได้ถูกต้อง และควรมีหน่วยงานหลักหรือทำเนียบผู้เรียนรู้เพื่อให้แต่ละศูนย์การเรียนรู้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ อนึ่งกลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะให้ผู้บริหารหลักสูตรฯ จัดทำวีดิทัศน์ศูนย์เรียนรู้ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ในระยะที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้กับศูนย์เรียนรู้อื่นๆ ต่อไป และผู้บริหารหลักสูตรฯ ได้จัดทำวีดิทัศน์ดังกล่าวเพื่อแจกจ่ายให้กับศูนย์เรียนรู้ต่างๆ เรียบร้อยแล้ว

4. ด้านผลผลิตของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการประเมินผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจต่อหลักสูตร และการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้ ใน 2 ระดับ คือ ระดับมาก

และมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อหลักสูตร เนื่องจากสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร และประสบการณ์จากกรณีตัวอย่างในสื่อวีดิทัศน์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งในเรื่องของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการทำกิจกรรมการผลิตต่างๆ เพื่อใช้บริโภค อุปโภคในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้

สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ ทั้ง 8 ด้านนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ ทั้ง 8 ด้านใน 2 ระดับเช่นเดียวกัน คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรทั้ง 8 ด้านมีความเหมาะสม และสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานทั้ง 8 ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรดำเนินการปฐมนิเทศผู้จัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การคัดสรรสื่อ ควรดำเนินการคัดเลือกสื่อให้เหมาะสม เช่น เนื้อหากระชับ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และคุณภาพของสื่อ เป็นต้น
3. คู่มือการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ ควรปรับให้สามารถนำไปใช้งานได้ง่าย และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน
4. การสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ อย่างเป็นระบบ เช่น การมีเจ้าหน้าที่ประสานงานให้คำแนะนำช่วยเหลือ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณเบื้องต้น เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินการ
5. ควรสนับสนุนการขยายผลการเรียนรู้ไปสู่ชุมชนใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เข้าเรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ในชุมชน คณะทำงานจัดการเรียนรู้ และตัวแทนจากองค์กรภาค ต่อหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้เข้าเรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ในชุมชน ต่อสื่อที่ใช้ในหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลสื่อใช้ในหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

ชฎาวลัย รุณเลิศ การประเมินผลหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และ
สาธารณสุข กาญจนภิเษก 2552

ธუნันท์ พานิชโยทัยและอาจารย์วิศรุต ต้อยศักดิ์ดา “การจัดการระบบการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการระบบการเกษตรเชิงบูรณาการ นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2556

นิตยา วัฒนาภรณ์ รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต ทาง
บริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2541

นิตยา สุวรรณศรี “การประเมินหลักสูตร” ใน *หลักสูตรสู่การเรียนรู้ 2545* ค้นคืนวันที่ 10 ธันวาคม
2555 จาก http://www.edu.tsu.ac.th/major/old_eva/journal/scan1.pdf

เนติ เฉลยวาเรศ การประเมินอภิมานการใช้แบบจำลองซิปในการประเมินโครงการ กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541

พิทักษ์ ชมชื่น การประเมินผลโครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม โรงเรียนบ้านตุงลอย สำนักงาน
เขตพื้นที่ การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เชียงใหม่ : จรัสธุรกิจ 2549

สุภาลักษณ์ ศิริโท “การประเมินหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง” ค้นคืนวันที่ 10 ธันวาคม 2555 จาก
<http://www.kunkroo.com/kkwebboard/view.php?No=575>

ศิริชัย กาญจนวาสี “การประเมินหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ” ค้นคืนวันที่ 10 ธันวาคม 2555
จาก http://www.edu.tsu.ac.th/major/old_eva/journal/scan1.pdf

อนุชัย ตั้งศุภพรชัย การประเมินผลหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานครพุทธศักราช 2539 วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาบริหารอาชีพและ
เทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 2546

Cronbach, Lee J. *Essential of Psychological Testing*. 3 rd., New York : Harper Row 1970

Stufflebeam, D.L. et al. *Education and Decision Making*. Illinois : Peacock Publisher Inc.

1971